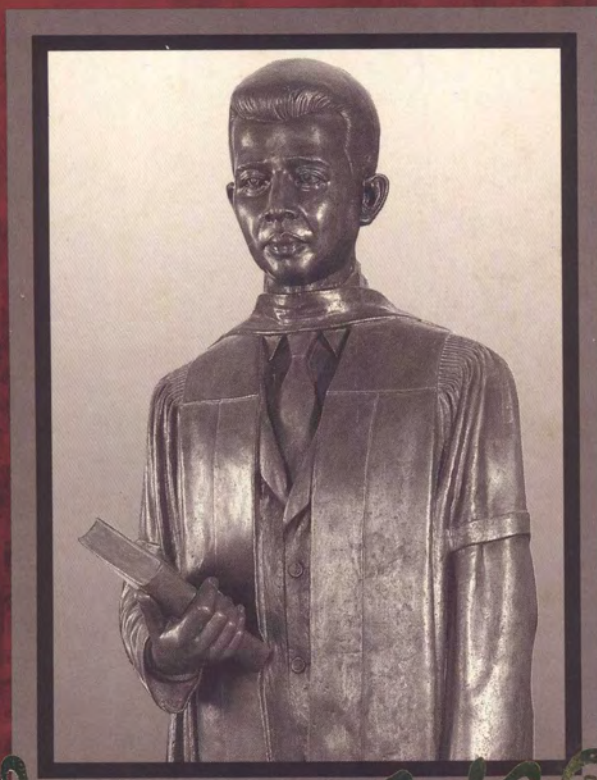

อนุสรณ์สถาน

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

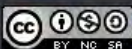
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นประธานในพิธีสวนสนามของเสรีไทย ณ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - ฟูมฟูม พนมวงศ์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

จิตรกร ลาวัณย์ อุปอินทร์

วันประสาทปริญญาบัตร " ธรรมศาสตร์บัณฑิต "

อุดมการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์ " อุดมการณ์ สังคมนิยมประชาธิปไตย "

นกปรีดี

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๑ Mr. Hugh M. Smith ได้ค้นพบ
นกพันธุ์ใหม่ บริเวณดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาสถาบัน
สมิธโซเนียน แห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้เลขทะเบียนนกลำดับที่
USMN ๓๑๑๕๓๘ และตั้งชื่อว่า CHOLRPIS AURIFRONS PRIDII
เพื่อเป็นเกียรติแก่นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

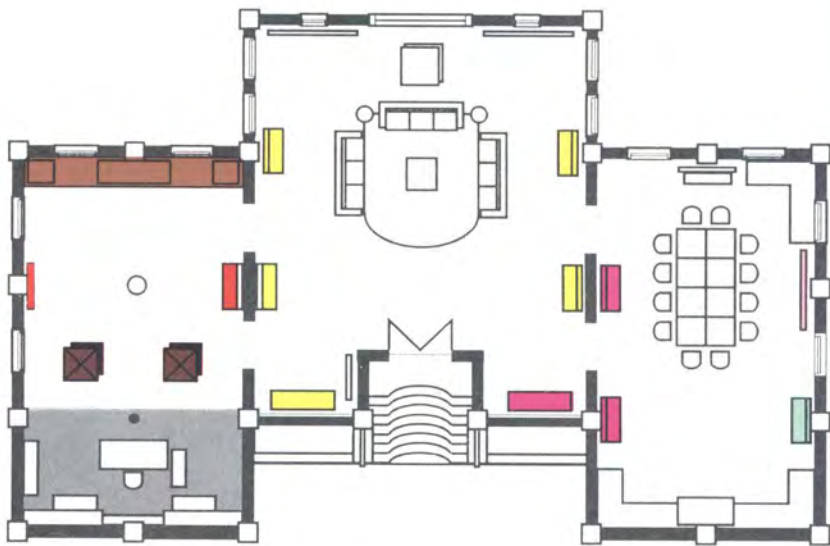
ตัวอย่างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ได้รับจากประเทศต่าง ๆ

ห้องทำงานที่บ้านพักองโตนี กรุงปารีส และ ณ โต๊ะทำงานนี้เองที่ท่านวายชนม์อย่างสงบ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖

อนุสรณ์สถาน

ปรีดี พนมยงค์

- ชีวิตและผลงานของนาย ปรีดี พนมยงค์
- การอภิวัฒน์ประชาธิปไตย พุทธศักราช ๒๔๗๕
- มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
- นายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะนักกฎหมาย
- อุทยานรังสรรค์นิคมประชาธิปไตย
- นายปรีดี พนมยงค์ กับงานกู้เอกราชของชาติ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
- บ้านปลายชีวิต
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์

อนุสรณสถานท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์
ตึกโดมชั้นสอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร ๒๒๑ - ๖๑๗๑ - ๒๐ คอ ๑๒๐๘
วันเปิดทำการ

วันจันทร์ - วันศุกร์ เว้นวันหยุดราชการ

เวลา ๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น. และ ๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น.

การเข้าชมเป็นหมู่คณะ

โปรดติดต่อ หัวหน้างานสารบรรณ กองกลาง มธ.

โทร ๒๒๒ - ๓๘๔๖ , ๒๒๔ - ๔๘๕๖

ชีวิตและผลงาน

ของ นายปรีดี พนมยงค์

นายเสียง นางลูกจันทร์ พนมยงค์

นายปรีดี พนมยงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ณ เรือนแพริมคลองเมือง ฝั่งใต้ตรงข้ามวัดพนมยงค์ ตำบลท่าवासกรี อำเภอรุ่งเกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายเสียง กับ นางลูกจันทร์ พนมยงค์ บิดามีอาชีพทำนามีฐานะปานกลาง นายปรีดีจบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ ของโรงเรียนตัวอย่างมณฑลกรุงเก่า ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เมื่อมีอายุเพียง ๑๔ ปี ต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะเรียนต่อ จึงช่วยบิดาทำนาอยู่ที่บ้าน ๒ ปี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม สามารถสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตเมื่ออายุ ๑๙ ปี ในปีเดียวกันได้รับทุนกระทรวงยุติธรรมไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส สอบไล่ได้เป็นดุษฎีบัณฑิตวิชานิติศาสตร์ และประกาศนียบัตรเศรษฐศาสตร์ชั้นสูงของมหาวิทยาลัยปารีส ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ เป็นคนไทยคนแรกที่ได้ปริญญาแห่งรัฐ " ดุษฎีบัณฑิตกฎหมาย " (Docteur en droit)

นายปรีดีได้เข้ารับราชการในกระทรวงยุติธรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ในตำแหน่งผู้พิพากษาประจำกระทรวงยุติธรรม และผู้ช่วยเลขาธิการกรมร่างกฎหมาย ขณะเดียวกันก็

เป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมายที่โรงเรียนกฎหมายด้วย นายปรีดีได้รับพระราชทานยศและบรรดาศักดิ์ เป็นรองอำมาตย์เอกหลวงประดิษฐมนูธรรม และยศอำมาตย์ตรีตามลำดับ

Memories

นายปรีดี ได้สมรสกับ นางสาวพูนศุข
ณ ป้อมเพชร ธิดาพระยาชัยวิชิตวิศิษฐ์
ธรรมธาดา (ข้า ณ ป้อมเพชร) กับคุณหญิง
เพ็ง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๑ มี
บุตรธิดารวม ๖ คน

เมื่อคณะราษฎรทำการอภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญา
สิทธิราชย์ เป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้
รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔

มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

นายปรีดี เป็นผู้นำฝ่าย

พลเรือนและมันสมอง

ของคณะราษฎร เป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติ

ธรรมนูญการปกครองสยามชั่วคราว พ.ศ.

๒๔๗๕ นับแต่นั้นมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๔

นายปรีดีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่

สำคัญ ๆ หลายตำแหน่งได้แก่ เลขาธิการ

คนแรกของสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาด-
ไทย กระทรวงการ
ต่างประเทศ และ
กระทรวงการคลัง

นายปรีดี
มีผลงานอันเป็น
คุณูปการใหญ่หลวง
ต่อชาติบ้านเมือง
อาทิ ได้เสนอเค้า-
โครงการเศรษฐกิจซึ่ง

เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกของชาติ
ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมือง ได้เสนอพระราชบัญญัติจัดระเบียบ
เทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ เพื่อให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเอง ได้เจรจา

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ - ๕ ธันวาคม ๒๔๘๘

แก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาค ที่มหาประเทศ
ทำไว้กับประเทศไทยจนสำเร็จ ยังผลให้
ประเทศไทยมีเอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ ทั้งใน
ด้านการเมือง การศาล และการเศรษฐกิจ
ได้ดำเนินการปฏิรูประบบภาษีที่ไม่เป็นธรรม
ได้จัดทำประมวลรัษฎากรขึ้นเป็นฉบับแรก
ของประเทศ ได้ก่อตั้งธนาคารกลางแห่งชาติ
ขึ้น ซึ่งต่อมาคือธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ

เมื่อกองทัพญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย
เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยที่
รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตกลง
เป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น เข้าร่วมในสงคราม
มหาเอเซียบูรพา นายปรีดีจำต้องพ้นจาก
ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต่อมาสภาผู้แทน
ราษฎร ลงมติแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

รัฐบุรุษอาวุโส

อานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ นายปรีดีได้จัดตั้ง
ขบวนการเสรีไทยอันประกอบด้วยคนไทยที่
รักชาติทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อ

ต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น และกอบกู้
เอกราชของชาติ อันเป็นคุณูปการที่ทำให้
สหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่รับรองสถานะ
ของไทยว่าไม่ใช่ประเทศแพ้สงคราม สันติภาพ
เอกราช และอธิปไตยกลับคืนสู่ประเทศไทย
อีกวาระหนึ่ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๘ เสด็จนิวัติประเทศไทย ในวันที่ ๕
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นายปรีดีได้ถวายคืน
พระราชอำนาจ พ้นจากตำแหน่งผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายปรีดีเป็นรัฐบุรุษ
อาวุโสคนแรก และคนเดียวของประเทศไทย

นายกรัฐมนตรี ๒๔ มีนาคม ๒๔๘๙ - ๑๐ สิงหาคม ๒๔๘๙

นายปรีดี ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรกระหว่างวันที่ ๒๔ มีนาคม - ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๘ มิถุนายน - ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ และครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๑๐ มิถุนายน - ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

ในคืนวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้มีบุคคลคณะหนึ่งประกอบด้วยทหารและพลเรือน ซึ่งเรียกตนเองว่า คณะรัฐประหาร ได้ทำการยึดอำนาจรัฐ ใช้รถถังบุกทำเนียบทำช้างอันเป็นที่พำนักของนายปรีดี นายปรีดีจำต้องลี้ภัยไปสิงคโปร์ ต่อมาในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ นายปรีดีได้นำกำลังทหารเรือส่วนหนึ่งกับชาวไทยที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตยต่อต้านการยึดอำนาจของคณะรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ นายปรีดีจึงต้องลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศ

ชีวิตการลี้ภัยในต่างประเทศ

บั้นปลายชีวิต ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๒ - พ.ศ. ๒๕๑๓ นายปรีดี ได้พำนักในสาธารณรัฐประชาชนจีน แล้วย้ายไปพำนักในประเทศฝรั่งเศส ตราบจนสิ้นอายุขัย เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ สิริรวมอายุได้ ๘๒ ปี ๑๑ เดือน ๒๒ วัน

นายปรีดีได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย ณ บ้านพักชานกรุงปารีส (อองโตนี)

หมุดนี้เป็๑นจุดที่หัวหน้าคณะราชฐวรี๑นอ่านแถลงการณ๑
 ประกาศเปลี่๑นแปลงการปกครอง ซึ่งฝั๑งอยู่ ณ ลานพระบรมรูปทรงมา
 เบ็๑งชายของพระรูป หน้าประตูสนามเสื่อป่า

การอภิวัฒน์

ประชาธิปไตย พุทธศักราช ๒๔๗๕

ผู้นำคณะราษฎร พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา

นายพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นผู้นำ ได้ทำการยึดอำนาจ และประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้วางหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยกล่าวคือ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวสยาม และยังได้จัดให้มีแบ่งแยกอำนาจไว้โดยชัดแจ้งเป็นครั้งแรก คืออำนาจนิติบัญญัติอำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

รัฐธรรมนูญแห่งวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ คณะราษฎร ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยข้าราชการ ทหาร และพลเรือน อันมี

ซึ่งได้เป็นแม่บทของกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีแห่งอำนาจอธิปไตยของประเทศ และเป็นจินตภาพมูลฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่สถิตยสถานพริ้วอยู่ไทย นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตราบนานกาล

นายปรีดี พนมยงค์ มั่นสมองคณะราษฎร

จุดเริ่มต้นของการอภิวัฒน์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้แก่การประชุมกัน เพื่อก่อตั้งคณะราษฎร ของนักเรียนไทย และข้าราชการไทยในกรุง ปารีส ประเทศฝรั่งเศส จำนวน ๗ คนด้วย

กัน ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ (ตามปฏิทินเก่า) ซึ่งที่ประชุมมีมติเลือก นายปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานและหัวหน้าชั่วคราว จนกว่าจะมีบุคคลที่เหมาะสม เป็นหัวหน้าคณะราษฎรในกาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของคณะราษฎร คือเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง จากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย และได้สร้างหลัก ๖ ประการให้เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ อันได้แก่

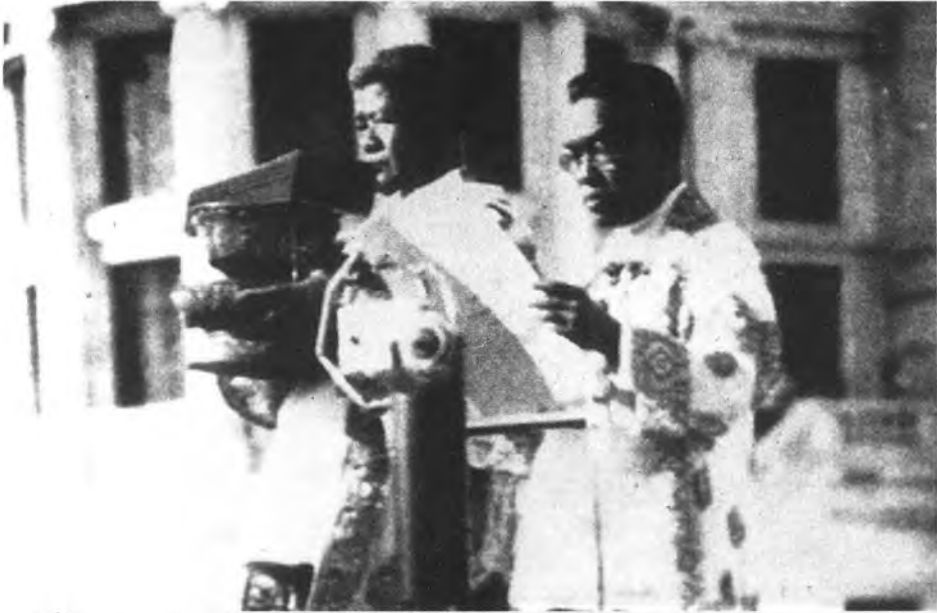
๑. จะต้องรักษาความเป็น เอกราช ทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง

๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก

๓. จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุก ๆ คนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยยาก

๔. จะต้องให้ราษฎรได้สิทธิเสมอภาคกัน

๕. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพมีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น

เจ้าพระยาพิชัยญาติ นำรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ มาแสดงต่อประชาชน

ประชาชนแสดงความยินดีในการประกาศรัฐธรรมนูญ

๖. จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่
แก่ราษฎร

นายปรีดี เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญใน
การก่อตั้งคณะราษฎรและเป็นผู้วางรากฐาน
การปกครองภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญ
ประชาธิปไตย

ผู้ประศาสน์การ มรภ. พ. ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๙๐

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วรัฐบาลในขณะนั้น มีนโยบายที่จะเผยแพร่อุดมการณ์ของการปกครองระบอบใหม่ ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกสาขาอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย จึงได้มอบหมายให้ นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรับไปดำเนินการร่าง พ.ร.บ.จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชา- ธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น ครั้นเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติอนุมัติแล้วนายปรีดีก็ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ และดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาตลอด จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ฉบับใหม่ เมื่อ พ. ศ. ๒๔๙๕ ท่านจึงเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชา- ธรรมศาสตร์และการเมือง คนแรกและคนเดียว

มหาวิทยาลัย

วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

พระราชบัญญัติและข้อบังคับ

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมานุญปกรอง
แผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ โดย
คณะราษฎรเมื่อสองปีที่ผ่านมา ดำเนินการใน
ลักษณะที่เป็นตลาดวิชา (มหาวิทยาลัยเปิด)
อำนวยการศึกษาวิชากฎหมาย วิชาเศรษฐ-
ศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวกับธรรม-
ศาสตร์และการเมือง ในวันอาทิตย์เปิด นาย
บริติ ในฐานะผู้ประกาศนการ ได้กราบทูล
รายงานต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มี
ใจความสำคัญ ดังนี้

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก็ได้สถาปนาขึ้น เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ อันเป็นวันคล้ายวัน

แผนผังที่ดินผืนแรกของ มธก.

- ตึก
 เรือนโรงไม้
 เรือนโรงถอง
 กำแพง
 รั้วสังกะสี
 ทางรถเข็น
 เขตที่โอนกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

“ การตั้งสถานศึกษาตามลักษณะของมหาวิทยาลัยย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ และเป็นปัจจัยในการแสดงความก้าวหน้าของประเทศ ประชาชนชาวสยามจะเจริญในอารยธรรมได้ก็โดยอาศัยการศึกษาอันดีตั้งแต่ชั้นต่ำตลอดจนถึงการศึกษาชั้นสูง เพราะฉะนั้นในการที่จะอำนวยความสะดวก และประโยชน์ของราษฎรในสมัยนี้ จึงต้องมีสถานศึกษาให้ครบบริบูรณ์ทุกชั้น มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำบาดล ความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้เป็นสิทธิและโอกาสที่เขาคควรมีควรได้ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาล และสภาผู้แทนเห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น

ยิ่งสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียมหาวิทยาลัยสำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก่พลเมืองให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้แก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป ”

หลักฐานการโอนที่ดิน ดังคำกล่าวของพระยามานวราชเสวี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้น

พระยามานวราชเสวี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้เสนอให้สภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณโรงพยาบาลกองพันทหารราบที่ ๔ ตำบลท่าพระจันทร์ แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า

“เรื่องนี้ข้าพเจ้าขอประทานเรียนว่า มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มีเงินสะสมที่เก็บไว้ (และ) ได้ (มอเงิน) เป็นจำนวนนี้แก่กระทรวงกลาโหมไปแล้ว กระทรวงกลาโหมได้รับเงินไปแล้ว ประกอบกับที่ดินบริเวณโรงพยาบาลกองพันทหารราบที่ ๔ ตำบลท่าพระจันทร์นี้ ทางทหารไม่ต้องการจะใช้ เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึงได้รับเอาที่ดินกองพันทหารนี้มาเป็นของหลวงและขอโอนให้แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ความประสงค์ในการ โอนนี้ก็เพื่อจะขยายสถานที่การศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้กว้างขวาง และเจริญสมกับความเป็นอยู่ ณ บัดนี้ นอกจากนี้ ก็ไม่มีข้อความอะไร ข้าพเจ้าขอประทานแถลงเพียงเท่านี้

ที่มา : ไสว สุทธิพิทักษ์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย , ๒๕๓๖)

คณาจารย์ มรท.

เพื่อให้มหาวิทยาลัยนี้มีความเป็นอิสระ
ในทางวิชาการอย่างแท้จริงเช่นเดียวกับมหา-
วิทยาลัยชั้นนำทั้งหลายในอาระประเทศ
นายปรีดีได้วางหลักการให้มหาวิทยาลัยนี้มี
รูปแบบการบริหารในลักษณะขององค์การ
มหาชนอิสระ (Etablissement Public)
กล่าวคือ มีอิสระในการบริหารงานและมีฐานะ
ทางเศรษฐกิจพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพา
งบประมาณของรัฐบาล จึงได้จัดการซื้อกิจการ
ของธนาคาร Oversea Chinese Banking
ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารเอเซีย
เพื่ออุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม โดย
มหาวิทยาลัยถือหุ้นร้อยละ ๗๖ นอกไปจาก
รายได้ตามปกติจากค่าบำรุงการศึกษาของนัก
ศึกษา ยิ่งกว่านั้นนายปรีดียังได้มอบโรงพิมพ์
นิติสาส์นซึ่งเป็นโรงพิมพ์ส่วนตัวของท่านให้
แก่มหาวิทยาลัยด้วย

ใน พ.ศ. ๒๔๘๑ มหาวิทยาลัยได้สร้าง
โรงเรียนเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชา-
ธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น มีหลักสูตร ๒ ปี
(เทียบเท่าระดับมัธยมตอนปลายในปัจจุบัน)
หลักสูตรของโรงเรียนเตรียมปริญญาฯ นี้
ที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษานอกไปจาก
การศึกษาดำเนินหลักสูตรของกระทรวงศึกษา-
ธิการแล้ว ก็มีหลายวิชา อาทิ วิชาปรัชญา
ภาษาบาลี ภาษาละติน ชวเลข พิมพ์ดีด

เพลงประจำมหาวิทยาลัย

และดนตรี โรงเรียนเตรียมปริญญา นี้ มีทั้ง
ในกรุงเทพฯ และอุบลราชธานีด้วย เปิดรับรุ่น
ที่ ๘ เป็นรุ่นสุดท้าย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง มหา-
วิทยาลัยแห่งนี้ได้เป็นที่ตั้งอย่างลับๆ ของกอง
บัญชาการเสรีไทย ซึ่งมีนายปรีดีเป็นหัวหน้า
ขบวนการ มีอาจารย์เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา
ผู้รักชาติได้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้
นี้ยังยินยอมให้ใช้เป็นสถานที่กักกันชาว
ต่างประเทศผู้มีสัญชาติของประเทศฝ่าย
สัมพันธมิตรอีกด้วย

นับตั้งแต่รัฐประหารเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา มหาวิทยาลัย
นี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการด้วยกัน
อันเนื่องมาแต่นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค
สมัย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ มีการเปลี่ยนชื่อ โดย
ตัดคำว่า "การเมือง" ออก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓
ก็เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยปิด แต่ไม่ว่าจะมีการ
เปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตามมหาวิทยาลัยนี้ยังคง
มีพื้นฐานอยู่ที่ อุดมการณ์ประชาธิปไตยโดย
สืบทอดเจตนารมณ์ของนายปรีดีผู้สถาปนา
มหาวิทยาลัยนี้ ให้ดำรงอยู่คู่ระบอบประชาธิปไตย
ของประเทศไทยชั่ววันดินร

ทำนอง มอญอุทาว

โดย ขุนวิจิตรมาตรา

สำนักนั้น ธรรมศาสตร์และการเมือง - ๑
ก่อรุ่งเรือง สมบูรณ์เขตต์ ประเทศไทย
มา - ธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์ การเมือง
ไทยจะเฟื่อง จะรุ่งเรือง ก็เพราะ การเมืองดี
เหลือของเรา คือธรรม ประจำจิตต์ - ๑
แดงของเรา คือโลหิต อุทิศให้
มา - เหลืองกับแดง เหลืองกับแดง เหลืองกับแดง
ทุกทุกแห่ง ทุกทุกแห่ง แต่ล้วน เหลืองกับแดง
ชื่อว่าธรรม แล้วเราเกิด ให้สมไทย - ๑
ทุกอย่างไป งานหรือเล่น ต้องเป็นธรรม
มา - ใครรักชาติ ใครรักธรรม เหมือนกับเรา
จงมาเข้า และโปรดเอา ใจช่วย เหลืองกับแดง

เนติบัณฑิตยสภา

ประกาศนียบัตร

ที่รับ โฉมปรีดี พนมยงค์

นาย โฉมปรีดี พนมยงค์

ได้รับค่า:

ขอให้เป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา

สำหรับค่า:

เนติบัณฑิตยสภาเห็นสมควรรับเป็นสมาชิก

แห่งสภานี้ได้จึงได้ให้ประกาศนียบัตรนี้ไว้เป็นสำคัญ

..

ขออำนาจพระมหากษัตริย์สยาม

ทูลเกล้าฯ

วันที่ ๘ กรกฎาคม

พ.ศ. ๒๔๖๖

พ.ศ. ๒๔๖๖

นายก

ทนาย

สภานายกพิเศษ

Certified exact & valid as

the original and true

and the same is

the same as the

นายปรีดี พนมยงค์

ในฐานะนักกฎหมาย

นายปรีดี พนมยงค์
มีชื่อเสียงในฐานะเป็น
นักกฎหมายฝีมือดี ตั้ง

การศึกษาที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๖๒

แต่ยังเยาว์ ท่านเข้าเรียนที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ และสำเร็จการศึกษาเมื่ออายุเพียง ๑๙ ปีเศษเท่านั้น ทำให้ยังไม่สามารถเป็นเนติบัณฑิตได้ทันที ต้องรอนจนกระทั่งอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ จึงได้เป็นสมาชิกสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ระหว่างที่ท่านกำลังศึกษาอยู่นั้นได้เคยขออนุญาตเป็นทนายความพิเศษ ว่าความคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายลิ้มชุนหงวน เป็นจำเลยในคดีประทุษร้ายส่วนแบ่งโดยท่านเข้าเป็นทนายความให้ฝ่ายจำเลย ต่อมาศาลตัดสินยกฟ้องให้จำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี นับเป็นคดีที่สร้างชื่อเสียงให้ท่านเป็นอย่างมาก ผลการศึกษากฎหมายอันดีเด่นดังกล่าวทำให้กระทรวงยุติธรรมคัดเลือกนายปรีดี พนมยงค์ให้เป็นผู้รับทุนการศึกษาไปศึกษาต่อยังประเทศฝรั่งเศส

นายปรีดี พนมยงค์ เดินทางไปศึกษา
กฎหมายที่ฝรั่งเศสโดยเริ่มต้นที่เมือง Caen
ได้ปริญญาเป็น Bachelier en droit และ
Licencié en droit และต่อมาย้ายมา
ศึกษาระดับปริญญาเอกที่คณะนิติศาสตร์

กรุงปารีส ท่านเป็นคนไทยคนแรกที่เรียน
สำเร็จปริญญาดุษฎีบัณฑิตแห่งรัฐ (Docteur
d'Etat) ในทางกฎหมายมีสิทธิใช้คำว่า
Docteur en droit ต่อท้ายชื่ออย่างเต็ม
ภาคภูมิ

เป็นผู้ร่างกฎหมายสำคัญ ๆ บางฉบับในช่วงของการสถาปนาการปกครองระบอบใหม่ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ. ศ. ๒๔๗๕

เมื่อเดินทางกลับเมืองไทยท่านเข้ารับราชการ เป็นผู้พิพากษาที่กระทรวงยุติธรรม ฝึกหัดอัยการศาลต่างประเทศ และศาลคดีต่างประเทศ รวมทั้งทำบันทึกกระทรวงแถลงการณ์คดีฎีกาประจำศาลฎีกา หลังจากนั้นจึงเข้ารับตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการกรมร่างกฎหมายพร้อมกับเป็นผู้สอน ณ โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม ท่านได้รับมอบหมายให้สอน และแต่งตำราหลายวิชา เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม

กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคล และวิชาที่สร้างชื่อเสียงให้ท่านมากคือวิชากฎหมายปกครอง ซึ่งท่านเป็นคนแรกที่นำวิชานี้เข้ามาสอนในเมืองไทยและยังได้นำเอาความคิดเกี่ยวกับหลักการต่างๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิเสรีภาพต่างๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนด้วย

ต่อมาเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วนายปรีดี พนมยงค์ ได้นำความรู้ทางกฎหมายมาใช้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

อีกนัยการ ที่ควรกล่าวถึงคือการเป็นผู้ร่าง ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งต่อมา นายปรีดี ได้ปรารภให้แก้ไข เพิ่มเติม เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ ซึ่งได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ นอกจากนั้น นายปรีดี ยังได้ร่างกฎหมาย สำคัญๆ อันเป็นรากฐานของการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตย อันมีรัฐธรรมนูญเป็น กฎหมายสูงสุดอีกด้วย เช่น พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖ พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๖ ประมวลรัษฎากร ฯลฯ

ในช่วงบั้นปลายชีวิต แม้นายปรีดี จะต้องลี้ภัยการเมืองอยู่ในต่างประเทศ แต่เมื่อท่านถูกใส่ร้าย ป้ายสี ว่าเกี่ยวข้องกับ การฉ้อ สวรรคต ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล หรือเมื่อมีผู้เขียนและพิมพ์ โฆษณาเอกสารฝ่าฝืนความจริงอันเป็นสัจจะ ทางประวัติศาสตร์ ทำให้ท่านได้รับความเสียหาย เช่น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ศาสตราจารย์รอง คยามานนท์ นายชาติ เอี่ยมกระสินธุ์ ฯลฯ ท่านก็ใช้สิทธิทางศาล เป็นโจทก์ฟ้องร้อง ผู้กระทำละเมิด ต่อศาลสถิตียุติธรรม คำฟ้องในคดีต่าง ๆ ซึ่งท่านเสนอต่อศาลนั้น ประกอบด้วยข้อเท็จจริง และข้อ

กฎหมายที่เป็นเหตุเป็นผลหนักแน่นชัดเจน เป็นแบบอย่างที่นักกฎหมายสมควรนำไปศึกษา ซึ่งในที่สุดจำเลยทุกคดีได้ประกาศขอขมา ยอมรับว่า นายปรีดี เป็นผู้บริสุทธิ์

อุดมการณ์

สังคมนิยมประชาธิปไตย

อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตยของ นายปรีดี พนมยงค์ ประกอบด้วยหลักการ ๓ ประการด้วยกัน คือ ปรัชญาสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคม สหกรณ์สังคมนิยม และประชาธิปไตยสมบูรณ์

นายปรีดี เป็นผู้ที่ยึดมั่นในปรัชญาสารธรรมทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์สังคม ซึ่งมีทัศนะว่า สภาวะทางสังคมเกิดขึ้น และมีการเคลื่อนไหวตามกฎธรรมชาติของมวลราษฎร ในข้อเขียนชื่อ "อนาคตของประเทศไทยควรดำเนินไปในรูปใด" (พ.ศ. ๒๕๑๖) นายปรีดียืนยันว่า "ระบบเพื่อประโยชน์ของชนจำนวนน้อยจะคงอยู่ชั่วกาลปาวสานไม่ได้ คือ อนาคตจะต้องเป็นของราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนข้างมาก " ได้แก่ " ผู้ไร้สมบัติ

ชาวนายากจน ผู้มีทุนน้อย รวมทั้งนายทุนที่รักชาติ ซึ่งมีได้คิดเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว หรือส่วนของวรรณะพวกตัวเป็นที่ตั้ง แล้วก็ต้องการระบบสังคมใหม่ ที่จะช่วยความเป็นอยู่ของพลเมืองส่วนข้างมากให้ดีขึ้น คือ มีระบบการเมืองที่สอดคล้อง สมานกับพลังการผลิตทางเศรษฐกิจของสังคม เพื่อให้การเบียดเบียนหมดไป หรือลดน้อยลงไปมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ "

ในการบำรุง
ความสุขสมบูรณ์ของ
ราษฎรในทางเศรษฐกิจนั้น
นายปรีดีเห็นว่า ควร
จัดให้มีสหกรณ์ขึ้นทำ
หน้าที่เป็นผู้ประกอบ
การเศรษฐกิจ เพื่อ
ประโยชน์ แก่มวล
สมาชิก แนวความ
คิดดังกล่าวนี้ ได้

ปรากฏเป็นรูปธรรม อยู่ในหมวดที่ ๘ แห่ง
ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ที่นายปรีดี
ได้เป็นผู้จัดทำขึ้น แต่เกิดอุปสรรคขัดขวาง
จึงไม่ได้นำมาใช้ แต่ออกมาเป็น พ.ร.บ.
สหกรณ์

ในด้านประชาธิปไตยสมบูรณ์นั้น นาย
ปรีดี มีความเชื่อมั่นอยู่ว่า "สังคมจะดำรง
อยู่ได้ก็โดยมวลราษฎร ดังนั้นระบบของ
สังคมที่ทำให้มวลราษฎรมีพลังผลักดันให้

สังคมก้าวหน้า ก็คือระบบประชาธิปไตย" นายปรีดี ให้บรรยายอธิบายด้วยว่า "รูป
ของสังคมใดๆ นั้น ย่อมประกอบด้วย
ระบบเศรษฐกิจการเมือง ทศนะสังคม ดังนั้น
ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงต้องประกอบด้วย
ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยทาง
การเมือง ทศนะสังคมที่เป็นประชาธิปไตย
ซึ่งเป็นหลักนำทางจิตใจ" รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย ฉบับ ๙ พฤษภาคม

๒๔๘๙ เป็นตัวอย่างอันดีถึงความเพียรพยายามของนายปรีดี ในการสถาปนาระบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ขึ้นในสังคมไทย เพราะมีบทบาทสำคัญให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้บัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิมนุษยชนอย่างสมบูรณ์ ดังปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๓ ๑๔ และ ๑๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

สรุปแล้ว สังคมไทยในยุคต้นของนายปรีดี เป็นสังคมประชาธิปไตยสมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชน

ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชาติด้วยตัวของตัวเอง มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยการจัดให้มีสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิกมีเทศบาลที่ได้รับเลือกจากราษฎรในท้องถิ่นเพื่อปกครองตนเอง สังคมเช่นนี้ย่อมเป็นสังคมที่ทุกคนมีงานทำ ปราศจากความอดอยาก มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นสังคมที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ผู้นำขบวนการเสรีไทย

หัวหน้าขบวนการเสรีไทย

นายปรีดี พนมยงค์ (รุธี)

เสรีไทยสายในประเทศ

พล. ต. อ. อุดม เดชจรัส

เสรีไทยสายอเมริกา

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

เสรีไทยสายอังกฤษ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗

พ.ท. ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์

พ.อ. ม.ล. ขาบ กุญชร

ม.จ. การวิก จักรพันธุ์

พ.ต. ป่วย อังภากรณ์

นายทวี บุณยเกตุ

พล.ท. หลวงสินาดโยธารักษ์

นายเตียง ศิริขันธ์

นายวิจิตร ลุลิตานนท์

นายปรีดี พนมยงค์

กับงานกู้เอกราชของชาติ
ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มีจุดยืนในการสร้างสันติภาพอย่างเหนียวแน่นตั้ง
จะเห็นได้จากกรณีที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามมหาเอเชียบูรพาเมื่อ พ.ศ.
๒๔๘๐ - ๒๔๘๑ นายปรีดีในฐานะรัฐมนตรีท่านหนึ่งในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสง-
คราม ได้แสดงความเห็นคัดค้านไม่เห็นด้วยกับการอาศัยประโยชน์ จากความเปลี่ยงปล้ำ
ของอังกฤษและฝรั่งเศสในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อเรียกร้องดินแดนในอินโดจีนคืน
นอกจากนั้นเพื่อแสดงให้เห็นชาติต่าง ๆ เห็นว่าประเทศไทยรักษาความเป็นกลาง ยึดมั่นใน
สันติภาพและไม่เห็นด้วยกับสงครามรุกรานซึ่งกันและกัน ท่านได้สร้างภาพยนตร์
พูดภาษาอังกฤษเรื่อง King of the White Elephant (พระเจ้าช้างเผือก) ส่งไปขายยัง
ต่างประเทศ เพื่อสื่อให้ประชาคมโลกได้ทราบถึงอุดมคติรักสันติของชนชาวไทย

ครั้นเมื่อประเทศไทยถูกรุกรานจาก
ต่างประเทศ กล่าวคือ เมื่อกองทัพญี่ปุ่นบุก
เข้ามาในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๘๔ อันเป็นการละเมิดเอกราชและ
อธิปไตยของชาติไทย และรัฐบาลในขณะนั้น
ได้เข้าร่วมกับญี่ปุ่น ประกาศสงครามต่อ
สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ท่านได้สมัคสมาน
ชาวไทยผู้รักชาติทั้งหลายทั้งที่เป็น พลเรือน
ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร พระบรมวงศานุวงศ์
จัดตั้งเป็นขบวนการลับกู้ชาติ ชื่อว่า
“ขบวนการเสรีไทย” เพื่อขับไล่กองทัพญี่ปุ่น

ผู้รุกรานให้ออกไปพ้นจากแผ่นดินไทย และ
ร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อนำสันติภาพ
กลับคืนมาโดยเร็วที่สุด ในการปฏิบัติการ
อันเป็นการเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่งนี้ นายปรีดี
ได้ใช้รหัสแทนนามว่า “รูธ” (Ruth) ในการ
ติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร คุณูปการ
ของท่านและขบวนการเสรีไทย มีผลทำให้
ประเทศไทยรอดพ้นจากการถูกปฏิบัติ เยี่ยง
ผู้แพ้สงคราม และทำให้การเจรจาจบลงสู่สถานะ
ของประเทศช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
เป็นไปด้วยดีราบรื่น

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแนวดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว ในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนั้นเป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าการประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ ต่อบริเตนใหญ่ และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาติ นั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติดังที่สหประชาชาติส่วนมากย่อมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของ สหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึง
ขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐ
อเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับ
สหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอัน
เคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และ
พร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติ ในการสถาปนาเสถียรภาพใน
โลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู
ไทรบุรี ปะริด เชียงตุง และเมืองพานันั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะ
ได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อมที่จะ
รับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆใด อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา
บริเตนใหญ่และเครือจักรภพ ก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความ
เสียหายอย่างใดๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนต่างด้าวซึ่งอยู่ใน
ราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นการ
ก่อกวนความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของ
สหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นปีที่ ๑๒ ใน
รัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการ
จัดสวนสนามพลพรรคเสรีไทย และใน
โอกาสดังกล่าว นายปรีดี ในฐานะหัวหน้า
ขบวนการเสรีไทยได้กล่าวคำปราศรัย มีใจ
ความว่า

การสวนสนามแสดงพลังของขบวนการเสรีไทย

“

เราทั้งหลายได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่า เรา มุ่งทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมา
เป็นคนไทยซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังที่จะเอาตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลในการ
ตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดหรือหมู่คณะใดแต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของ
คนไทยทั้งมวล การกระทำคราวนี้ได้ตั้งเป็นคณะ หรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจเพื่อ
ให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มี
องค์การบริหาร คือกองบัญชาการ สำนักงานหรือสาขาใดๆขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้มีระเบียบอัน
นำมาซึ่งวินัย และสมรรถภาพ สมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการฉันใด ผู้ร่วมงาน
คราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็ยิ่งจำต้องมีองค์การบัญชาฉันนั้น..... วัตถุประสงค์ของเราที่ทำงานคราวนี้มีจำกัด
กล่าวแล้ว และมีเงื่อนไขเวลาสุดสิ้น กล่าวคือเมื่อสภาพการณ์เรียบร้อยลงแล้วองค์การเหล่านี้ก็ต้องเลิก และสิ่ง
ซึ่งจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลายก็คือมิตรภาพอันดี ในทางส่วนตัวที่เราได้รับใช้ชาติด้วยกันมา
โดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนสภาพองค์การเหล่านี้ให้เป็นคณะหรือพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การ
กระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่นั้น จึงเป็นไปตามความสามารถ
ตามกฎหมาย และระเบียบแผนเหมือนดังคนไทยอื่นทั้งหลาย เราพึงพอใจด้วยความระลึก และด้วยความ
ภูมิใจว่าเราได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดมาเป็นคนไทย จริงอยู่ในระหว่างที่สละสวามิภักดิ์ให้สภาพของประเทศกลับเข้าสู่ฐานะ
เอกราชเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่าบุคคลเหล่านี้เข้ารับ
หน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติ หรือนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติโดยคำสั่งเพื่อจัดการเรื่อง

ที่เกี่ยวพันอยู่กับนานาประเทศให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้น หาใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัลไม่ ส่วนผู้ใดที่เป็นนักการเมืองประสงค์จะจัดตั้งคณะหรือพรรคการเมืองใด ก็เป็นสิทธิตามกฎหมายที่จะจัดตั้งตามความสมัครใจของตน และตามอุดมคติทางการเมืองของแต่ละบุคคลและแต่ละคณะ มิใช่เอารางวัลจากขบวนการเสรีไทยที่ยุบเลิกแล้ว"

"ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้จะไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรงก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคน (สถิติพลเมืองใน พ.ศ. ๒๔๘๘) ที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถทำได้ หรือเอากำลังใจช่วยขับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่นังอยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่น หรือผู้รับใช้ชาติซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำงานได้สะดวกเป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งนั้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้น ก็มีบ้างเล็กน้อยเป็นธรรมดาแต่เขาเหล่านั้นในทางพฤตินัยไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทย เขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือ เป็นคนไทยเพราะถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหายทั้งหลายว่าราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคนที่เป็นคนไทยทั้งโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั้นเองเป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้น ผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้

”

บ้านปลายชีวิต

ภายหลังรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ นายปรีดี พนมยงค์ ต้องเดินทางไปพำนักในต่างประเทศในฐานะผู้ลี้ภัยการเมือง ครั้งแรกเป็นการชั่วคราวในสิงคโปร์ พ.ศ. ๒๔๙๑ ต่อมาได้ไปพำนักในสาธารณรัฐประชาชนจีนระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ และในฝรั่งเศสระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๖ จนถึงแก่อสัญกรรม

นายปรีดี ยึดมั่นหลักธรรมของ พุทธศาสนาในการดำรงชีวิต มีความเป็นอยู่ ที่เรียบง่าย และสมถะ สนใจในการศึกษา หาความรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งในทางปรัชญา รัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการ ทหาร นอกไปจากสถานการณ์ทั้งภายใน และต่างประเทศทั่วโลก

โดยที่นายปรีดี ได้รับโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ ๘ ให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโส ทำหน้าที่ให้การ บริหารราชการแผ่นดิน ท่านจึงคงปฏิบัติ หน้าที่นั้นมาโดยตลอด ได้เสนอข้อคิดเห็นอัน มีคุณค่าต่าง ๆ มายังรัฐบาลไทย ในแต่ละ ยุคสมัย เมื่อมีเหตุการณ์หรือปัญหาสำคัญๆ

เกิดขึ้น อาทิ " บันทึกข้อเสนอเรื่องชุดคอ คอตกระ " จดหมายถึง "พจนา สัญญา ธรรมศักดิ์ เรื่องส่งเสริมให้ราษฎรสนใจ ประชาธิปไตย ฯลฯ นอกจากนี้ท่านยังได้ รับเชิญจากนักศึกษาและชาวไทยในยุโรป และสหรัฐอเมริกา แสดงปาฐกถาและเขียน บทความหรือคำขวัญ ไม่ว่าจะเป็นทางวิชาการ หรือวิเคราะห์สถานการณ์ แนะนำแนวทาง ปฏิบัติทางการเมืองต่าง ๆ อาทิ "จงพิทักษ์- เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวิชน ๑๔ ตุลาคม " " มหาราชและรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี " และ "เราจะต่อต้านเผด็จการ ได้อย่างไร" ฯลฯ

เมื่อนักศึกษาและนักวิชาการต่างๆ มาขอความรู้และข้อคิดเห็น นายปรีดีมีความเต็มใจ ที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นนานาประการกับคนรุ่นใหม่ และไม่เหน็ดเหนื่อยต่อการให้คำแนะนำด้วย ในชีวิตส่วนตัวของนายปรีดี ก็ได้ให้การอบรมสั่งสอนลูกหลาน โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ในความขยันหมั่นเพียรและซื่อสัตย์สุจริต และแม้จะอยู่ห่างไกลบ้านเกิดเมืองนอน แต่ท่านก็ได้เฝ้าติดตามข่าวสารสถานการณ์ต่างๆ อย่างใกล้ชิดด้วยความห่วงใย

เนื่องด้วยคุณวุฒิและความสามารถของ นายปรีดี ในฐานะนักการเมืองและรัฐบุรุษผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของประเทศ

และบทบาทของหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ภายใต้วงศ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ นายปรีดี จึงมีความสัมพันธ์อันดี ได้รับการยกย่องและให้เกียรติจากบุคคลสำคัญๆ ของประเทศต่างๆ เป็นอันมาก อาทิ จอมพลเรือ ลอร์ด หลุยส์ เมานต์แบตเตน เหมะเจ็ดดวง โจวเอินไหล และโฮจิมินห์ ฯลฯ

นายปรีดี พนมยงค์ ถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคหัวใจวาย ด้วยอาการสงบ ที่บ้านพักชานกรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๖ ได้มีพิธีปลงศพอย่างเรียบง่ายที่ ฌาปนสถาน Père Lachaise กรุงปารีส โดย ฯพณฯ ปีแอร์ โมรว นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส ได้ส่งพวงหรีดในนามของรัฐบาลฝรั่งเศส และส่งตัวแทนร่วม

แสดงความไว้อาลัยด้วย ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ จึงได้มีการอัญเชิญอัฐิธาตุของนายปรีดีกลับเมืองไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าไตร ๑๐ ผืนในการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานและได้มีพิธีลอยอัฐิ ณ บริเวณอ่าวไทย เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

ไอ้พ่อข้าลำดับับสมร
จากครั้งก่อนยืนข่าวที่กล่าวขาน
จากครั้งนี้พ่อจากไปตลอดกาล
อุดมการณ์จะยังอยู่เป็นครุคน
หลับเถิดพ่อขอให้วางใจถูก
พ่อคิดถูกเห็นค่างานการศึกษา
ปลูกต้นกล้าริมฝั่งเจ้าพระยา
โตขึ้นมาจะแทนพ่อผู้วายชนม์

คำสั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่ ๕๕๐ / ๒๕๓๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือนำชมห้องอนุสรณสถาน

.....

อนุสนธิคำสั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ ๗๖๐ / ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอนุสรณสถานท่านผู้ประศาสน์การปรีดี พนมยงค์ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับอนุสรณสถานท่านผู้ประศาสน์การปรีดี พนมยงค์ เป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นประโยชน์แก่ราชการ จึงสมควรแต่งตั้งผู้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการจัดทำคู่มือนำชมห้องอนุสรณสถานท่านผู้ประศาสน์การปรีดี พนมยงค์

คือ

๑. ท่านผู้หญิง พูนสุข พนมยงค์	ที่ปรึกษา
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม เอี่ยมประยูร	บรรณาธิการ
๓. อาจารย์ วาณี สายประดิษฐ์	กรรมการ
๔. รองศาสตราจารย์ กมล ฉายาวิณะ	กรรมการ
๕. รองศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ วรัญญู	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ สัญจิวิ สายบัว	กรรมการ
๗. อาจารย์ ดร. ตีระพร นูนนาค	กรรมการ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรณี สำราญเวทย์	กรรมการ
๙. Mr. William Page	กรรมการ
๑๐. นางสาวนวลฉวี สุธรรมวงศ์	กรรมการ
๑๑. นายสมณา นทีรัชไทยะ	กรรมการ
๑๒. นางนงลักษณ์ สมิตติพัฒน์	กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการจัดทำคู่มือนำชมโดยมีเนื้อหา ประวัติ และผลงานของท่านผู้ประศาสน์การ ที่จะจัดแสดงทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕

(รองศาสตราจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร)

อธิการบดี

(เพิ่มเติมโดยคำสั่ง มธ. ที่ ๑๔๕๑ / ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕)